

wetenschapswinkel exemplaar

WETENSCHAPSWINKEL
LU WAGENINGEN.

toekomst van het
agrarisch vrouwenwerk

samenvatting

gerrie haenen

Landbouwwuniversiteit Wageningen

samenvatting van het rapport

TOEKOMST VAN HET AGRARISCH VROUWENWERK

Integratie van agrarische vrouwen in de Noordbrabantse Christelijke
Boerenbond

Gerrie Haenen

Wageningen, september 1992

Noordbrabantse Christelijke
Boerenbond (NCB)
Sporlaan 350
5000 MA Tilburg
013-378911

De NCB is een belangenorganisatie voor
de land- en tuinbouw met leden in de
provincies Noord Brabant, Zuid Gelder
land en Zeeland.

Vakgroep Bedrijfskunde
Hollandseweg 1
6706 KN Wageningen
08370-83315

De vakgroep Bedrijfskunde van de Land
bouwuniversiteit richt zich bij haar
onderwijs en onderzoek op de bedrijfs-
kundige aspecten van bedrijven in de
agrarische productie- en distributiekolom
en hieraan verwante organisaties, zoals
overheden en non-profitorganisaties. Het
hoofdaccent ligt voor de vakgroep echter
op agri-business.

Wetenschapswinkel
Landbouwuniversiteit
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
08370-84146

De Wetenschapswinkel bemiddelt onder-
zoeksvragen voor organisaties die niet
beschikken over de middelen om zelf
onderzoek te laten uitvoeren. De vragen
moeten passen in het centrale thema van
de Landbouwuniversiteit "landbouw en mi-
lieu".

W 405736

INHOUDSOPGAVE

blz.

WOORD VOORAF

1.	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	3
1.1	BELEID	5
1.2	ACTIVITEITEN EN BELANGENBEHARTIGING	7
1.3	ORGANISATIEVORM	9
2.	AANBEVELINGEN	11
2.1	BELEID	11
2.2	ACTIVITEITEN EN BELANGENBEHARTIGING	12
2.3	ORGANISATIEVORM	13
2.4	ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR	14

WOORD VOORAF

De integratie van agrarische vrouwen in de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond (NCB) verloopt traag en moeizaam. Dit gegeven vormde voor de NCB de reden om bij monde van de Commissie Agrarisch Vrouwenwerk een onderzoek aan te vragen bij de Wetenschapswinkel Landbouwuniversiteit.

De Wetenschapswinkel heeft het onderzoek bemiddeld en grotendeels gefinancierd. De NCB leverde een bijdrage in de kosten van het onderzoek.

Het onderzoek werd geplaatst bij de vakgroep Bedrijfskunde LUW. De wetenschappelijke begeleiding was in handen van mw.prof.A. van Doorne-Huiskes. Als contractonderzoeker heeft mw.ir.G.Haenen gedurende periode oktober 1991 tot september 1992 het onderzoek met kennis van zaken en op voortvarende wijze uitgevoerd. Het resultaat is beschreven in een uitgebreid rapport. De samenvatting, conclusies en aanbevelingen zijn tevens als afzonderlijke brochure uitgebracht.

De onderzoekster is tijdens haar werkzaamheden bijgestaan door een begeleidingscommissie. Deze bestond uit de volgende personen:

Vanuit de NCB:	mw.T.Wijnands-Hendriks mw.J.van Doorn A.Claassen J.van Welie mw.N.Nouws-Adriaansen
Vanuit de KNBTB	Th. v.d. Heyden
Vanuit de LUW	mw.prof.dr.A.v.Doorne-Huiskes mw.drs.A.Hobbelink

Tijdens het onderzoek werden intensief en op grote schaal gesprekken gevoerd over de mogelijkheden tot bevordering van integratie van vrouwen binnen alle bestuurslagen van de NCB.

Dit geschiedde met grote openheid. De kennis en ervaringen van de informanten vormden een belangrijke bijdrage aan de inhoud van dit onderzoek. Aan de NCB is nu de taak om de aangedragen instrumenten in een krachtig beleid om te zetten.

Jan van Welie	NCB
Ans Hobbelink	Wetenschapswinkel LUW
Anneke van Doorne-Huiskes	Vakgroep Bedrijfskunde LUW

1. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Achtergrond

Traditioneel zijn agrarische mannen en vrouwen apart georganiseerd. Vanaf de oprichting van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond (NCB) in 1896 konden alleen bedrijfshoofden zich aansluiten bij deze agrarische belangenorganisatie. Dat waren vrijwel uitsluitend mannen. In 1928 richtte de NCB de Boerinnenbond op voor de echtgenote van agrarische bedrijfshoofden.

De Boerinnenbond legt zich in de jaren zestig meer en meer toe op de maatschappelijke ontplooiingsmogelijkheden van vrouwen. In 1968 wordt de Boerinnenbond omgedoopt tot Katholieke Vrouwen Organisatie (KVO). Vanaf dat moment richt de organisatie zich op plattelandsvrouwen in het algemeen, en niet meer uitsluitend op boerinnen en tuindersvrouwen.

In de jaren zeventig organiseren agrarische vrouwen zich opnieuw, binnen de KVO: in de afdelingen worden in eerste instantie zogenaamde 'agra-verantwoordelijken' aangesteld. Later ontstaan, in de kringen en het gewest, commissies Agrarisch Vrouwen Werk (AVW). Deze commissies organiseren activiteiten, specifiek gericht op de doelgroep agrarische vrouwen. Voor de ondersteuning van het agrarisch vrouwenwerk wordt een beroepskracht benoemd.

Vanaf de ontwikkeling van het Agrarisch Vrouwen Werk is bij agrarische vrouwen de behoefte gegroeid om, via de NCB, invloed uit te oefenen op het land- en tuinbouwbeleid. Mede om dat mogelijk te maken heeft de NCB in 1984 het lidmaatschap opengesteld voor agrarische vrouwen die partner zijn van een bedrijfshoofd.

In 1989 maakte de overheid, die de deelname van vrouwen in beleidsorganen stimuleert, een landelijk integratieproject bij de landbouworganisaties mogelijk. Doel van het project is deelname van agrarische vrouwen in de landbouworganisaties te bevorderen.

Integratie agrarische vrouwen in de NCB

De gewestelijke Commissie Agrarisch Vrouwenwerk (CAV), ontstaan binnen de KVO, functioneert sinds 1990 onder gedeelde bestuurlijke verantwoordelijkheid van NCB en KVO. De belangrijke taak van het CAV is het bevorderen van integratie en belangenbehartiging van agrarische vrouwen in de NCB.

De inspanningen gericht op de integratie van agrarische vrouwen in de NCB zijn tot nu weinig succesvol: in 1992 zijn bijna 1500 agrarische vrouwen lid van de NCB. Ten opzichte van 1983 zijn dat er weliswaar 1000 meer, maar het aantal vrouwelijke leden beslaat nog geen 6% van het totale NCB-ledental van ± 25.000.

De verschillende afdelingsbesturen van de NCB tellen in totaal 25 vrouwen. Dat is slechts 1,5% van het totaal aantal van ongeveer 1700 afdelingsbestuurders.

Omdat de integratie van agrarische vrouwen in de NCB moeizaam verloopt vraagt de CAV in 1991 onderzoek aan bij de Landbouw Universiteit in Wageningen.

Uitgangspunten van het onderzoek

Het onderzoek is gericht op een analyse van beperkingen en mogelijkheden binnen de NCB om als organisatie vorm en inhoud te geven aan de integratie en belangenbehartiging van agrarische vrouwen. Daarvoor zijn drie aspecten van de NCB-organisatie onderzocht, te weten: het beleid; de produkten (activiteiten en belangenbehartiging); en de organisatievorm.

Centrale vraag in het onderzoek is: op welke wijze en onder welke voorwaarden, beleid, activiteiten en belangenbehartiging en organisatievorm beter te benutten zijn voor de integratie van agrarische vrouwen in de NCB.

Doel van het onderzoek is:

- a. Vergroting van de participatie van agrarische vrouwen in de ledenactiviteiten en besturen van de NCB.
- b. Verbetering van de profilering en honorering van de belangen van agrarische vrouwen in de NCB.
- c. Afstemming van de daarvoor noodzakelijke organisatieverandering op de plannen voor algemene herstructurering, die bij de NCB in ontwikkeling zijn.

Als uitgangspunt geldt hierbij dat een gelijkwaardige integratie van het Agrarisch Vrouwen Werk in de NCB pas kan plaats vinden als er tussen het AVW en de NCB, die tot voor kort organisatorisch gescheiden waren, een nieuwe eenheid ontstaat, in beleid, activiteiten, belangenbehartiging en organisatievorm, die is afgestemd op de nieuwe doelgroep agrarische vrouwen.

Een ander uitgangspunt is dat organisaties open systemen zijn die in beleid, activiteiten, belangenbehartiging en organisatievorm afgestemd dienen te zijn op maatschappelijke ontwikkelingen. Met een nieuwe beleidskoers en een interne herstructurering wil de NCB inspelen op relevante maatschappelijke ontwikkelingen.

De conclusies en aanbevelingen die in dit onderzoek naar voren komen bieden oplossingen voor de integratieproblematiek. Maar daarnaast bieden ze ook aanknopingspunten voor de algehele organisatieontwikkeling van de NCB in de gewenste richting van maatschappelijke afstemming.

Uitvoering onderzoek

Voor de analyse zijn twaalf groepsgesprekken gevoerd met zes verschillende groeperingen. Hieronder bevonden zich vertegenwoordigers van de (potentiële) doelgroep, agrarische vrouwen, en bestuursleden van NCB en AVW, op afdelings- en kringniveau. Op deze wijze zijn ongeveer honderd mensen bereikt, verspreid over het hele werkgebied van de NCB. Verder zijn er individuele gesprekken gevoerd met sleutelinformanten: bestuursleden van het gewest en beroepskrachten binnen en buiten de organisatie. Ten slotte is gebruik gemaakt van literatuur en schriftelijke bronnen uit de organisatie.

Het uitgevoerde onderzoek is handelingsgericht. Er is gewerkt volgens het model van 'integrale organisatieontwikkeling'. Tijdens het onderzoek is op drie regionale studiedagen de diagnose besproken met kring- en gewestelijke bestuursleden van KVO, NCB en AVW. De eerste stappen zijn gezet op weg naar de gewenste organisatieverandering.

Samenvatting en conclusies

1.1 BELEID

Uit het onderzoek blijkt dat het integratiebeleid, in de vorm van het tweesporenbeleid, voor veel bestuursleden van de betrokken organisaties onduidelijk is. Daardoor is het beleid ook onduidelijk voor de buitenwereld en de doelgroep, agrarische vrouwen.

Om de integratie van agrarische vrouwen in de NCB te bevorderen is in overleg tussen NCB en KVO een zogenaamd tweesporenbeleid ontwikkeld. De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het Agrarische Vrouwen Werk is hierin als volgt verdeeld: De NCB is verantwoordelijk voor integratie, belangenbehartiging, vaktechnische scholing en kadervorming van agrarische vrouwen. De KVO is verantwoordelijk voor bewustwording en primaire agrarische scholing van agrarische vrouwen.

De KVO vindt het bovendien moeilijk om bestuurlijke verantwoordelijkheden los te laten en de NCB heeft moeite met het oppakken van nieuwe bestuurlijke verantwoordelijkheden. Het AVW vervult de belangrijkste uitvoerende taken. Voor agrarische vrouwen blijft meestal in het midden onder welke vlag activiteiten plaats vinden.

Een verklaring voor het onduidelijke tweesporenbeleid is dat het beleid, de naam zegt het al, als een compromis tussen KVO en NCB tot stand is gekomen. Uitgangspunt is een inschatting van de verschillende belangen in de relatie tot de doelgroep agrarische vrouwen: de KVO zou als opstap dienen voor agrarische vrouwen, die zich vervolgens bij de NCB zouden aansluiten voor directe belangenbehartiging. Nagestreefd werd dus het lidmaatschap van beide organisaties.

Het Agrarisch Vrouwen Werk en de doelgroep dreigen hiermee echter de speelbal te worden van twee organisaties. Noodzakelijk is een duidelijk beleid en een eenduidige verdeling van verantwoordelijkheden om de integratie van agrarische vrouwen in de NCB te kunnen realiseren.

Een tweede conclusie is dat ondanks het feit dat agrarische vrouwen vanaf 1984 welkom zijn bij de NCB, de organisatie zich nauwelijks als zodanig profileert.

Sommige bestuurders bieden zelfs weerstand aan de integratie van agrarische vrouwen. Hun handelen wordt bepaald door de denkbeelden uit het tijdperk dat de NCB alleen toegankelijk was voor de, overwegend mannelijke, bedrijfs-hoofden in de agrarische sector. Aan de KVO worden door deze bestuurders bovendien de taken toegeschreven die de vroegere Boerinnenbond vervulde.

Andere bestuurders dragen het officiële integratiebeleid niet uit. Dat de NCB formeel open staat voor agrarische vrouwen vinden zij voldoende. De vrouwen moeten zelf maar het initiatief nemen om lid te worden. Bovendien is er enige schroom om in de vermeende verantwoordelijkheden van de KVO te treden en deze organisatie voor het hoofd stoten, door zich actief op agrarische vrouwen te richten.

Achtergrond van de zwakke profilering van de NCB naar agrarische vrouwen is dat de profilering van de NCB, en overigens ook de profilering van de KVO, nog voornamelijk geënt is op de oude doelstellingen van de organisatie.

De integratie van het Agrarisch Vrouwen Werk in de NCB veronderstelt dat het beleid van de NCB expliciet wordt afgestemd op agrarische vrouwen. De doelstelling van het AVW: 'vergroting van kansen en mogelijkheden van agrarische vrouwen op de bedrijven en daarbuiten', zou een integraal onderdeel van het NCB-beleid dienen te zijn.

De NCB heeft een duidelijk belang bij een actieve integratie van agrarische vrouwen in de organisatie. Op de eerste plaats is het verstandig om bij een afnemend aantal agrarische bedrijven de krachten te bundelen. Op de tweede plaats kunnen agrarische vrouwen een belangrijke bijdrage leveren aan de invulling van de nieuwe missie van de NCB, gericht op duurzame land- en tuinbouw.

De KVO ontwikkelt zich meer en meer in de richting van een organisatie voor plattelandsvrouwen in het algemeen. In de toekomst zal de organisatie zich minder specifiek op de doelgroep agrarische vrouwen kunnen richten. De KVO biedt een breed activiteitenpakket. De nadruk ligt hierbij op educatie, creativiteit, ontspanning en ontmoetingsmogelijkheden. Voor deze activiteiten kunnen uiteraard ook de agrarische vrouwen bij de KVO terecht. Specifieke belangenbehartiging zullen zij in de NCB moeten zoeken.

1.2 ACTIVITEITEN EN BELANGENBEHARTIGING

Uit het onderzoek blijkt dat het huidige aanbod van de NCB onvoldoende aantrekkelijk is en onvoldoende toegankelijk is voor agrarische vrouwen. Bovendien organiseert de NCB weinig activiteiten die specifiek op deze doelgroep zijn gericht.

De interesse van agrarische vrouwen blijkt vooral uit te gaan naar: actuele agrarische onderwerpen; streekgebonden onderwerpen en; de sociale aspecten van agrarische onderwerpen.

Ook wat betreft de vorm waarin deze onderwerpen gepresenteerd kunnen worden, bestaat een duidelijke voorkeur. De meest aansprekende vorm is een opzet met korte en duidelijke inleidingen, een adequate inhoud, en ruimte voor discussie en uitwisseling van ervaringen. Belangrijk daarbij is dat de vrouwen als gelijkwaardige deelnemers worden benaderd.

Een uitnodiging die aan de vrouw persoonlijk is gericht spreekt hen het meest aan. De mogelijkheid om gezamenlijk met andere vrouwen naar bijeenkomsten te gaan, werkt drempelverlagend.

Het activiteitenaanbod van de afdelingen voldoet tot nu toe onvoldoende aan de genoemde voorkeuren en criteria. Afgezien daarvan komt het nog vaak voor dat NCB-afdelingen sowieso weinig agrarisch gerichte activiteiten organiseren.

Dit heeft te maken met het probleem van bestuursleden aan de basis van de NCB om het activiteitenaanbod af te stemmen op de veranderende omstandigheden en belangen van de doelgroepen. Dat komt onder meer tot uitdrukking in de teruglopende opkomst en de geringe participatie van jongeren op bijeenkomsten.

De eisen die doelgroepen, als jongeren en vrouwen, aan de NCB-activiteiten stellen veranderen onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen.

Zo leidt de individualiseringstendens ertoe dat mensen niet meer uit traditie voor een organisatie kiezen. De maatschappelijke verzakelijking zorgt ervoor dat de belangstelling voor financieel-economische thema's toeneemt. De gemiddeld hogere opleidingsgraad leidt tot het stellen van hogere eisen aan scholings- en ontplooiingsmogelijkheden.

Als gevolg van de vergrijzing neemt het aantal ouderen in de afdelingen toe. Vanwege de afname van het aantal agrarische bedrijven neemt bovendien het aantal agrarische leden af.

Verbetering van het agrarisch aanbod van de afdelingen is niet alleen nodig voor de integratie van agrarische vrouwen, het kan ook de deelname van mannen aan activiteiten bevorderen.

Mogelijk moeten verschillende afdelingen gaan samenwerken om een gestructureerd en levensvatbaar agrarisch aanbod te ontwikkelen dat is afgestemd op de veranderende wensen van oude en nieuwe doelgroepen.

Uit het onderzoek blijkt dat in de afdelingen van de NCB nog weinig ruimte is voor specifieke activiteiten voor agrarische vrouwen, terwijl er wel behoefte aan bestaat.

De commissies agrarisch vrouwen werk in het gewest en de kringen organiseren wel specifieke activiteiten voor agrarische vrouwen. In afdelingen en kringen vormen agrarische vrouwen soms studiegroepen waarbinnen ze zelf activiteiten organiseren.

Die behoefte komt op de eerste plaats voort uit de bijzondere positie die vrouwen, in vergelijking met mannen, op de bedrijven innemen. Op de tweede plaats zijn er nogal wat verschillen tussen posities van agrarische vrouwen onderling.

De meeste agrarische vrouwen hebben geen agrarische beroepsopleiding gevolgd en komen pas door hun huwelijk in aanraking met de agrarische arbeidsmarkt.

Het werk op het bedrijf wordt door vrouwen meestal gecombineerd met taken in huishouding en kinderverzorging. Ook komt het steeds vaker voor dat agrarische vrouwen daarnaast nog een volledige of deeltijdbaan buitenshuis hebben.

In het agrarisch bedrijf kunnen vrouwen verschillende posities innemen. De positie varieert in de mate waarin ze meebeslist en meewerkt in het bedrijf. Haar positie kan daardoor variëren van assistent, medewerker, ondernemer tot manager. Een agrarische vrouw kan in haar levensloop meerdere posities doorlopen, afhankelijk van de bedrijfs- en gezinssituatie.

De NCB zou met een doelgroepbeleid ook specifieke activiteiten voor agrarische vrouwen in de afdelingen mogelijk dienen te maken. Daarbij rekening houdend met de bijzondere en verschillende posities die vrouwen op het agrarisch bedrijf kunnen innemen.

De onderzoeksgegevens tonen aan dat agrarische vrouwen vaak een bredere kijk hebben op de algemene belangen van bedrijven en dat agrarische vrouwen ook specifieke belangen hebben.

Als eerste belang van agrarische vrouwen wordt genoemd, informatie en scholing op het gebied van algemeen-agrarische en vakgerichte zaken. Zij vinden dat het scholingsaanbod onvoldoende is afgestemd op hun behoeften.

Ten tweede willen zij erkenning en waardering voor de positie die zij innemen, op de bedrijven en in de vakorganisatie. Om aan het streven naar een gelijkwaardige positie van vrouwen tegemoet te komen, dient op de eerste plaats de informatievoorziening te verbeteren over bestaande samenwerkings- en beloningsregelingen. Dit laat overigens onverlet dat deze regelingen zelf aan verbetering toe zijn. Informeel kan hieraan worden bijgedragen door een principieel gelijkwaardige benadering van mannen en vrouwen binnen de agrarische bedrijven en vakorganisaties.

Ten derde streven vrouwen naar verbetering van sociale voorzieningen, zoals regelingen voor arbeidsongeschiktheid en zwangerschapsverlof.

Agrarische vrouwen geven tenslotte aan dat de NCB meer oog moet ontwikkelen voor de keuzevrijheid van vrouwen in de agrarische sector. Ze willen alternatieven met elkaar kunnen bespreken en onderling ervaringen uitwisselen. Dit geldt zowel voor jongere als voor oudere agrarische vrouwen.

De NCB zou agrarische vrouwen en hun inzichten meer dienen te betrekken in de algemene belangenbehartiging.

Als belangenorganisatie heeft de NCB een belangrijke taak in de positieverbetering van agrarische vrouwen. De NCB dient bovendien in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen naar economische zelfstandigheid van vrouwen, de doorbreking van traditionele rollenpatronen en het vergroten van keuzemogelijkheden voor vrouwen.

1.3 ORGANISATIEVORM

Een belangrijke conclusie uit het onderzoek is dat het AVW en de NCB op bestuurlijk niveau nog onvoldoende geïntegreerd zijn. Te weinig vrouwen zijn actief in de bestaande bestuursstructuur van de NCB.

Geconstateerd is een weinig vernieuwende houding van bestuursleden tegenover de integratie van agrarische vrouwen in besturen. Daarnaast is er sprake van een geringe mobiliteit in besturen, die voor een belangrijk deel te wijten is aan de onbeperkte zittingsduur van bestuursleden. Beide factoren belemmeren het toetreden van agrarische vrouwen tot de NCB-besturen.

Het stimuleren van vrouwen bestuursposities binnen de NCB in te nemen dient krachtig ter hand te worden genomen. Een stimuleringsbeleid met streefcijfers is nodig om de deelname van vrouwen in besturen en commissies te vergroten. Vooral omdat de herstructurering er mogelijk toe leidt dat er minder bestuursplaatsen te verdelen zijn. Er wordt actiever naar sector-vertegenwoordigers en jongeren gezocht, en de onbeperkte zittingsduur is nog van kracht.

Een andere conclusie is dat de organisatievorm nog onvoldoende geschikt is om activiteiten en belangenbehartiging voor agrarische vrouwen binnen de NCB te organiseren.

Om specifieke activiteiten en belangenbehartiging voor agrarische vrouwen mogelijk te maken zijn, op de verschillende bestuursniveaus, aparte commissies agrarisch vrouwenwerk nodig.

De plaats van de commissies agrarisch vrouwenwerk binnen de NCB is onduidelijk. Bovendien ontbreekt in de afdelingen een bundeling van actieve agrarische vrouwen in commissies.

Het ontbreken van een duidelijke structuur in het agrarisch vrouwenwerk bemoeilijkt de communicatie tussen de gewestelijke commissie agrarisch vrouwenwerk en de achterban.

Een onderliggend probleem is dat de organisatiestructuur, bestaande uit drie bestuurslagen, minder effectief functioneert. Dit komt meer en meer aan het licht nu agrarische vrouwen én mannen steeds mondiger worden. Men wil inspraak in het beleid en verlangt verantwoording over het gevoerde beleid.

Voor een betere profilering van de belangen dient de achterban directer te worden betrokken bij de belangenbehartiging.

2. AANBEVELINGEN

Richt het organisatiemodel op een volledige integratie van het agrarisch vrouwenwerk in de NCB. Vrouwen participeren in de besturen van de NCB en commissies agrarisch vrouwenwerk op alle bestuursniveaus richten zich op specifieke activiteiten en belangenbehartiging voor agrarische vrouwen en de stimuleren de integratie.

Gewest	Hoofdbestuur-----Commissie Agrarisch Vrouwenwerk
Kring	Kringbestuur-----Commissie Agrarisch Vrouwenwerk
Afdeling	Afdelingsbestuur-----Commissie Agrarisch Vrouwenwerk

Op basis van de onderzoeksresultaten gelden drie algemene aanbevelingen die hieronder verder uitgewerkt zijn:

- * Richt het beleid explicieter op agrarische vrouwen.
- * Stem de activiteiten en belangenbehartiging sterker af op de wensen van agrarische vrouwen en laat ruimte voor specifieke activiteiten en belangen voor vrouwen.
- * Maak de besturen toegankelijker voor vrouwen en richt ook in de afdelingen aparte commissies agrarisch vrouwenwerk op.

2.1 BELEID

1. Verlaat het tweesporenbeleid ten gunste van een volledige integratie van het AVW in de NCB met binnen de NCB aparte commissies voor agrarische vrouwenwerk.
2. Richt de nieuwe missie van de NCB op het bevorderen van de ont-plooiingsmogelijkheden van agrarische mannen en vrouwen, en op het behartigen van de economische en sociale belangen van de mensen op de agrarische bedrijven in een duurzame land- en tuinbouw.

3. Richt de missie van de KVO expliciet op het bevorderen van ontplooiingsmogelijkheden en algemene belangenbehartiging van plattelandsvrouwen.
4. Draag de nieuwe missies van de NCB en KVO zoveel mogelijk uit in schriftelijke en mondelinge communicatie binnen de organisaties, naar de (potentiële) doelgroepen en in de externe relaties die de NCB en KVO onderhouden.

2.2 ACTIVITEITEN EN BELANGENBEHARTIGING

5. Stem het agrarisch aanbod van de NCB af op de interesses van agrarische vrouwen in:
 - onderwerpskeuze; actuele, agrarische, streekgebonden onderwerpen en sociale aspecten bij agrarische onderwerpen betrekken
 - opzet van de activiteit; goede presentatie van het onderwerp met adequate inhoud en ruimte voor discussie en uitwisseling van ervaringen
 - werving; aantrekkelijke en rechtstreekse uitnodiging.
6. Betrek agrarische vrouwen bij de voorbereiding en uitvoering van gemengde activiteiten en cursussen.
7. Vergroot de professionele scholings- en begeleidingsmogelijkheden van bestuursleden in het programmeren van activiteiten voor doelgroepen in het algemeen, en het toegankelijker maken van activiteiten voor agrarische vrouwen in het bijzonder.
8. Creëer binnen de NCB, uitgaande van de bijzondere plaats van vrouwen op agrarische bedrijven, en de verschillende posities die vrouwen daar kunnen innemen, specifiek gerichte thema-activiteiten en cursussen voor agrarische vrouwen.
9. Ontwikkel jaarlijks één specifiek thema voor agrarische vrouwen, in co-productie met een andere dienst van de NCB of een externe instantie, en biedt dat thema aan alle afdelingen aan.
10. Vergroot de professionele scholings- en begeleidingsmogelijkheden voor agrarische vrouwen die betrokken zijn bij het programmeren van specifieke activiteiten voor de nieuwe doelgroep.
11. Richt het aanbod van de KVO volledig op het algemene pakket aan educatie, ontspanning en creativiteit, en verwijst vrouwen met agrarische interesse door naar de activiteiten van de NCB.

12. Benut de bredere kijk van agrarische vrouwen op de bedrijfsbelangen en betrek agrarische vrouwen sterker in de algemene belangenbehartiging.
13. Behartig als NCB duidelijk de specifieke belangen van agrarische vrouwen in:
 - informatie- en scholingsmogelijkheden
 - samenwerkings- en beloningsvormen
 - sociale voorzieningen
 - taakverdeling.
14. Richt de belangenbehartiging van de KVO op de belangen van plattelandsvrouwen, zoals werkgelegenheid, kinderopvang, sociale veiligheid en voorzieningen op het platteland.

2.3 ORGANISATIEVORM

15. Ontwikkel een stimuleringsbeleid, erop gericht dat in het jaar 2000, een kwart van de plaatsen in besturen, commissies en externe vertegenwoordigingen door vrouwen zijn bezet.
16. Richt scholing en begeleiding van bestuursleden op het aannemen van een positieve houding ten aanzien van de integratie, en het ontwikkelen van vaardigheden in het 'gemengd besturen'.
17. Stimuleer vernieuwing in besturen om de vitaliteit en kwaliteit van besturen op peil te verhogen en daarmee de toegang voor vrouwen te vergroten.
18. Formeer binnen de samenwerkende afdelingen van de NCB een commissie, bestaande uit agrarische vrouwen, die specifieke activiteiten voor agrarische vrouwen organiseert en de integratie van agrarische vrouwen in activiteiten en besturen van de NCB mede bevordert.
19. Stel een gewestelijk overleg of platform in voor commissies agrarisch vrouwenwerk uit de kringen om de belangenbehartiging van vrouwen verder vorm en inhoud te geven.
20. Agrarische vrouwen die vanuit de KVO actief zijn in het agrarisch vrouwenwerk dienen voor zich zelf opnieuw een keuze te maken in de bestuurlijke verantwoordelijkheden in KVO en NCB.

2.4 ONDERSTEUNINGSSTRUCTUUR

21. Vergroot de personele ondersteuning ten behoeve van het integratieproces uit, met een functionaris beleidszaken en een functionaris voor deskundigheidsbevordering, om de gewenste veranderingen te implementeren.
22. Organiseer studiedagen en scholingsprogramma's voor medewerkers van de NCB om het nieuwe beleid mede vorm en inhoud te kunnen geven.
23. Ontwikkel, evenals voor de besturen, een stimuleringsbeleid om meer vrouwen op te nemen en door te laten stromen in het personeelsbestand van de NCB.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Haenen, Gerrie

Toekomst van het agrarisch vrouwenwerk ; integratie van
agrarische vrouwen in de Noordbrabantse Christelijke
Boerenbond : samenvatting / Gerrie Haenen. - Wageningen
[etc.] : Wetenschapswinkel, Landbouwuniversiteit [etc.].

- (Rapport / Wetenschapswinkel ; nr. 71)

Onderzoek in opdracht van de Commissie Agrarisch
Vrouwenwerk van de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond
(NCB). - Met lit. opg.

ISBN 90-6754-239-3

Trefw.: vrouwenemancipatie ; Noord-Brabant / boerinnen in
de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond ; integratie.